



ŠĆITARJEVO, ostaci Andautonije

uništeni su u požaru 1942, kada su nestali zlatna gotička pokaznica te nekoliko kaleža, radovi fojničkih zlatara iz XV. i XVI. st. R.

ŠĆITARJEVO, selo kraj Velike Gorice, 11 od Zagreba. Sjedište ilir. plemena Andautonijaca i rim. municipij Gornje Panonije, *Andautonia*. Grad je imao oblik nepravilnoga šesterokuta. Nađeni su temelji rim. zgrada, termalni kompleks, dijelovi ceste, ostaci zidnih slika s ornamentima, štukatura s biljnim ukrasima, oruđe, nakit, posude, staklene posude, novac careva (iz razdoblja od Tita do Valesa, I–IV. st.), natpisi (Herenije Etruscile iz sred. III. st., žrtvenik bogu rijeke Save) i reljefi (reljef s Nemezom upućuje na gladijatorske igre – amfiteatar od drva?). Po seljačkim dvorištima nađeni su kameni spomenici (sarkofag). – Crkva Sv. Martina spominje se od 1334. Današnja je crkva pregrađena 1758–68; jednobrodna građevina ima sakristiju pokraj zaobljena svetišta, zvonik uz glavno pročelje i bočnu kapelu (stariji dio crkve). Oko crkve je zidana ograda (1772). U crkvi je

ŠĆITARJEVO, prednja strana zavjetne ploče s reljefnim prikazom božice Nemeze iz II. st. Zagreb, Arheološki muzej



djelomično očuvana barokna oprema: *Pietà* (1732), kipovi, posudica za ulje (natpis CIO), pacifikal (1698), pokaznica (1765), dva relikvijara, zvono iz 1630. i zvono J. Friedmanna iz Zagreba (1761). Pil Tužnoga Krista potječe iz 1771.

LIT.: J. Barle, Zagrebački arcidijakon od godine 1642, Zagreb 1903, str. 80. – V. Hoffiller i B. Saria, Antike Inschriften aus Jugoslawien, I, Zagreb 1938. – J. Klemenc, Archaeologische Karte von Jugoslawien, Blatt Zagreb, Beograd 1938, str. 65–72. – I. Degmedžić, Sadržaj antičkih kamenih spomenika nađenih u Zagrebu i okolici, Iz starog i novog Zagreba, I, 1957, str. 96–100, 103. i 106. – A. Horvat, Prilog poznavanju spomenika NO općine Velika Gorica (Turopolje), Vijesti MK, 1961, 5. – M. Gorenc, Andautonija – Šćitarjevo između prošlosti i budućnosti, ibid., 1961, 5. – B. Vikić i M. Gorenc, Prilog istraživanju Šćitarjeva – antičke Andautonije, Kaj, 1974, 5–6. – B. Vikić-Belančić, Etape razvitka Andautonije i antičko nasljeđe Zagreba, u knjizi: Arheološka istraživanja u Zagrebu i njegovoj okolici, Zagreb 1981. – Horvat–Matejčić–Priatelj, Barok. – Z. Gregl, Rimljani u Zagrebu, Zagreb 1991. – Zagreb prije Zagreba (katalog), Zagreb 1995. A. Ht.

ŠEBALJ, Ivo, slikar (Zagreb, 5. VI. 1912). S prekidima studirao na Akademiji u Zagrebu 1934–42 (M. Tartaglia). Bio je službenik u Zagrebu (1930–47). Predavao na Školi primijenjene umjetnosti (1954–61) i na Akademiji (do 1978). Prvu je samostalnu izložbu priredio tek 1970, a poslije izložbe tempera i crteža nastalih 1950 (priređene 1977) kritika počinje sustavno otkrivati njegov opus. Između 1945–50. naslikao je nekoliko zanimljivih autoportreta, koji asociraju na kasnije radove F. Bacona. Podjednako je neobična »dubuffetovska« serija tempera s kraja 40-ih i poč. 50-ih godina, gdje iz naplavina boje izranjaju gotovo monstruozi likovi (pušači, ženski aktovi, dječaci s mačkom, prizori s pijetlom, zaklanim janjetom). God. 1950–65. razdoblje je figurativnoga, tzv. mizerabilističnog ekspresionizma tamne game, gustih namaza boje i naglašene fakture. Od 1965. traje drugo razdoblje; stišava se žestina izraza, slike postaju svjetlije, motivi sve nejasniji, osobito poslije 1970, kada u istančanim nijansama čistih boja nastaju prava bogatstva u tonu i fakturi. Kompozicija je organizirana u kadencama mirnih, tonski vrlo oslabljenih i neznatno različitih ploha s jedva vidljivom sugestijom dubine. Postupnim nestajanjem linearizma otvarao se prostor sve slobodnijim kolorističkim aktivnostima. Promjene u tom smjeru mogu se pratiti od 1976. Zajednički su im intuitivan odnos prema motivu, lirska boja, slobodna figuracija i bogatstvo fakture (*Pušač, Slikar i model, U počast Cezanneu, Akt, Slikar*). Umjetnik slika odjeka tijela, oblike sastavljene od prozračne i čiste kromatske tvari, raspoloženja i osjete, te je vrlo blizu poetici apstraktno lirike u slikarstvu. Takav je i ciklus slika *Moj doživljaj okupacije Zagreba*, gdje je jedan stvarni događaj preoblikovan subjektivnim načinom gledanja i pojačan slikarskom ekspresijom. Podjednako važnu sastavnicu u njegovu radu čine crteži i ostali radovi na papiru. Crtao je u svim fazama svojega stvaralaštva tušom, temperom, pastelom i močilom, često ih miješajući međusobno. – Samostalno je izlagao u Zagrebu (1970, 1976, 1977, 1978, 1979, 1983, 1988, 1992, 1995), Zadru (1971), Labinu (1976), Skoplju (1976), Bolu (1979), Beogradu (1983), Šibeniku (1983) i Dubrovniku (1983).

LIT.: V. Gotovac, Ivo Šebalj (katalog), Zagreb 1970. – Ž. Sabol, Ivo Šebalj (katalog), Zagreb 1976. – V. Bužančić, Ivo Šebalj (katalog), Zagreb 1977. – V. Tenžera, Ivo Šebalj – crteži, tempere, pasteli, Zagreb 1983. – Z. Rus, Ivo Šebalj (katalog), Zagreb 1988. – V. Bužančić, Ivo Šebalj (katalog), Zagreb 1992. – Isti, Ivo Šebalj (katalog), Zagreb 1995. Z. Ru.

ŠEBESTIJAN, Ivan, slikar (Kotoriba, 30. XII. 1956). Apsolvirao na Višoj građevinskoj školi u Varaždinu. Slika imaginarne krajolike, prožete fantastikom (*Krajolik*, 1988; *Čakovec*, 1992). Samostalno izlagao u Kotoribi, Varaždinu, Vrboskoj na Hvaru, Čakovcu i Zagrebu.

LIT.: D. Horvatić, Ivan Šebestijan (katalog), Zagreb 1994.

ŠEFEROV, Vilko, slikar (Mostar, 21. III. 1895 – Zagreb, 16. XI. 1974). Počinje studirati na Umetničkoj školi u Beogradu 1912, ali se iste godine upisuje na Akademiju u Budimpešti (T. Zemleny, I. Rethy). Školovanje završava 1918. i vraća se u Sarajevo. S V. Becićem i K. Mijićem 1920. slika pejzaže u Brdima iznad Blažuja, u jednoj od prvih umj. kolonija u Bosni i Hercegovini. Zadivljen planinskim krajolikom, počinje formirati svoj lik. izraz obilježen uravnoteženom konstrukcijom kromatskih masa (*Igman*, 1920). Od 1924. živi u Zagrebu, gdje izlaže na Proljetnome salonu, te s »Grupom hrvatskih umjetnika« i »Grupom zagrebačkih umjetnika«. Njegove su tadašnje slike karakteristične za konstruktivnu poetiku trećega desetljeća (*Figura*, 1926). Cézannistička načela primjenjuje u svojim ranijim djelima sa socijalnom tematikom (*Djeca s periferije*, 1928), dok su kasnija bliža tendencioznome realizmu (*Pečalbar*, 1937). Analitičkim pristupom portretira osobe iz javnoga života i lijevoga pokreta (A. Cesarec, M. Krleža, B. Adžija, O. Prica, I. G. Kovačić) te radi ciklus crteža *Španjolska* (1937). U četvrtome desetljeću slika intimistička